

สภาพดินฟ้าอากาศ ที่ประเทศอังกฤษในปัจจุบันมีความแปรปรวน
ไม่แพ้ประเทคโนโลยี เช่นกัน กล่าวคือ ทิمحะของฤดูหนาวที่เพียงผ่านพ้น
ไปเมื่อเดือนเมษายน ที่ผ่านมาจะไม่ทันไร ทิمحะแรกของฤดูหนาวใหม่
ก็พากความหนาวเหน็บกลับมาเยือนเร็วกว่าที่คาด แต่ที่สำคัญ ความ
หนาวหายใจทุกคนเชิญคงไม่มากไปกว่าความหนาวใจที่ผู้คนมีความ
วิตกกังวลเกี่ยวกับ ผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางการเงินที่ลุก過來
อย่างต่อเนื่องไปทั่วโลก และแม้ว่าอังกฤษจะเป็นประเทศที่ผ่านร้อน
ผ่านหนาวมาหากทั้งจากส่วนภายนอกและวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจผ่าน
ประวัติศาสตร์อันยาวนาน หากแต่ในครั้นนี้ มาตรการต่างๆ ที่นัก
เศรษฐศาสตร์และนักการเมืองชั้นแนวหน้านำมาใช้ ก็ยังมิอาจหยุดยั้ง
สถานการณ์ให้เข้าสู่ภาวะปกติได้อย่างที่คาดหวัง

จุดหมายฉบับนี้ จะขอหอยินดีสถานภาพและแนวโน้มของวิกฤติ การเงินในโลกตะวันตกที่เกิดขึ้นในช่วงเวลา 2-3 เดือนที่ผ่านมา โดย จะมองเชื่อมโยงไปที่ต้นตอของปัญหาผ่านเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ ซึ่งจะชี้ให้เห็นความบกพร่องพื้นฐานของมนุษย์ที่เป็นต้นตอของปัญหา ที่บานปลายและมีความรุนแรงจนต้องผลักโฉมหน้าสถาบันการเงินทาง การเงินของโลกที่เติบโตมาอย่างนานกว่า 3 ศตวรรษ ในปี 2551 นี้

สัญญาณเตือนภัย.....ที่ไม่มีใครระวัง :

สัญญาณแรกที่ก่อตัวขึ้น จากส่วนต่างระห่วงอัตราดอกเบี้ย เชิงนโยบายที่กำหนดโดยธนาคารกลางของประเทศต่างๆ และการ

ຈົດໜາຍຈາກແຕນໄກລ

ຕອນ...ຕັ້ນຕອແຫ່ງວິກຄູຕິກາຣເຈີນໂຈກ ແລະແນວທາງກາຣແກ້ປັບປຸງ

คณอธิบดีแทนไทย

ขยายตัวของอัตราดอกเบี้ยกู้มีระหว่างธนาคาร (Interbank rate) ที่เกิดขึ้นอย่างผิดปกติและเป็นไปอย่างต่อเนื่องตลอดปีที่ผ่านมา ปรากฏการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามีปัญหาสภาพคล่องในระบบสถาบันการเงินในอัตราเร็ว ปัญหาสภาพคล่องดังกล่าวจึงเบรียบเล่มื่อน ดังยอดน้ำแข็งที่มาที่ลอยอยู่ในมหาสมุทร กว่าที่กับดันนาวาทางเศรษฐกิจจะรู้ตัวก็ตูจະลายเกินไปเสียแล้ว เพราะเรือได้พุ่งชนก้อนน้ำแข็งเข้าอย่างจัง ตอนนี้เรือตูมห่มื่อนกำลังจะอับปางลง ภาพสะท้อนที่ปรากฏให้เห็นผลพวงของมัน ก็คือ มูลค่าสินทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ทั่วโลกลดตัวลงทำลายทุกสถิติในรอบหลายลิบปี และวิกฤตการณ์สภาพคล่องได้ หยุดลึกและทั่วถึงไปในระบบการเงินทั่วโลก ธนาคารและนานาชินกิจยักษ์ใหญ่ระดับโลกที่ประสบปัญหาต้องล้มละลายและขอความช่วยเหลือจากรัฐบาล ได้แก่ Lehman Brothers, AIG, Merrill Lynch, Northern Rock, Royal Bank of Scotland, Lloyds TSB ฯลฯ เหตุการณ์これらถ่ายทอดขนาดที่รัฐบาลในบางประเทศแอบยูโรปต้องกระโดดเข้ามาควบคุมกิจการนานาชาติและธนาคารทั่วระบบหรือเข้ามาประกันเงินฝากทั่วระบบอย่างไม่มีเงื่อนไข เช่น ไอซ์แลนด์ ไอร์แลนด์ และเมอร์กัมัน ซึ่งทำให้ลึ่อมวลชนและนักวิชาการหลายคน

(packing credit)

อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่ชลประทานแม่น้ำเจ้าพระยาจะมีการยอมรับข้าวพันธุ์ใหม่ที่ไม่ใช่ต่อช่วงแสงก็ตาม แต่ตลาดทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศไม่ได้ให้ค่าความจำเพาะที่เกิดกับข้าวพันธุ์ใหม่เนื่องจากมีความกระด้างหรือเรียกว่าเป็นข้าวคุณภาพต่ำ ในทางตรงข้ามกลับให้ค่าความจำเพาะกับข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่มีคุณภาพสูงกว่าข้าวพันธุ์ใหม่ โดยเฉพาะข้าวดอกมะลิ 1053 ซึ่งเป็นข้าวที่มีกลิ่นหอมและมีรสชาดนุ่มนวลเป็นคุณลักษณะจำเพาะข้าวพันธุ์ดังกล่าวเป็นที่ต้องการของตลาดในประเทศไทยและตลาดต่างประเทศ ข้าวหอมมะลิ 105 ซึ่งมีระดับราคาที่สูงกว่าข้าวพันธุ์พื้นเมืองทั่วไปและรวมถึงข้าวพันธุ์ใหม่ เป็นผลให้เกิดการแพร่กระจายของการปลูกข้าวขาวดอกมะลิ 105 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แม่น้ำข้าวขาวดอกมะลิ 105 จะเป็นข้าวคุณภาพดีแต่มีผลผลิตต่ำ 4 กก./ข้าวพันธุ์ไม่ไวแสงหรือข้าวพันธุ์ใหม่เกิน 3 เท่าตัว นอกจากนี้ยังปลูกได้เพียงปีละ ครั้ง ซึ่งมีผลให้รายได้จากการทำนาของครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือแตกต่างจากครัวเรือนในเขตภาคกลางอย่างมาก (Isvilanonda et al., 2000) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการพัฒนาระบบการชลประทานและการแพร่กระจายของข้าวพันธุ์ใหม่ไวแสงในอดีตที่ผ่านมา ได้สนับสนุนให้เกิดการวิวัฒนาการในภาคการผลิตข้าวของไทยในพื้นที่ชลประทานตามมาเป็นลำดับ สำหรับในภาคตะวันออกเฉียงเหนือการผลิตข้าวได้เพิ่มพานและเข้าถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ในระดับที่ต่ำกว่าภาคกลางอย่างมาก

การลงทุนในการพัฒนาเครือข่ายของเส้นทางคมนาคมทางบกในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับต้นฯ ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่นำไปสู่การแพร่กระจายของการยอมรับรถแทร็คเตอร์ขนาดใหญ่ในสมัยนั้นได้ส่งผลอย่างมากต่อการขยายการใช้ที่ดินเพื่อการเพาะปลูก (Siamwalla, 1987) การใช้รถแทร็คเตอร์เป็นตัวบุกเบิกในพื้นที่ป่าสงวนทำให้ราคากุปทานที่ดินต่ำและ การขยายเครือข่ายของถนนในภูมิภาคต่างๆได้เป็นตัวเพิ่มความต้องการใน



ตลาดไทร

ที่ดิน จากสองปัจจัยดังกล่าวทำให้อัตราการขยายตัวของพื้นที่เพาะปลูกพืชโดยเฉลี่ยในกลุ่มของพืชไฮโดร ได้แก่ ข้าวโพด มันสำปะหลัง และอ้อยในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นไปอย่างรวดเร็ว กว่าการขยายตัวของแรงงานส่งผลต่อสัดส่วนของที่ดินต่อแรงงานเพิ่มขึ้น และก่อให้เกิดความได้เปรียบในการผลิตทางการเกษตรและรวมถึงการแข่งขันได้ในตลาดส่งออกแม้จะมีเทคโนโลยีการผลิตในระดับต่ำ (Siamwalla et al., 1989) ในส่วนของพืชผักและผลไม้ การขยายตัวของเมืองและแหล่งพาณิชยกรรมอันเนื่องมาจากผลพวงของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ได้ขยายตัว ทำให้ที่ดินในแหล่งปลูกพืชผักและผลไม้ที่ไม่ห่างไกลจากกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีมูลค่าเพิ่มขึ้น และได้ผลักดันให้เกิดการเคลื่อนย้ายแหล่งเพาะปลูกพืชผักจากกรุงเทพฯ และปริมณฑลไปยังแหล่งที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมใน



ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตการเกษตร

พื้นที่ฯ ห่างไกลออกไปตามภูมิภาคต่างๆ มีผลต่อการกระจายตัวและการขยายตัวของการผลิตในเชิงการค้าอย่างช้าๆ ในช่วงของแผนพัฒนาระยะแรกๆ เพื่อลดลงของตอบต่อความต้องการของตลาดผู้บริโภคทั้งภายในประเทศและต่างประเทศที่ได้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ (สมพร อิศวิลานันท์ และจิราภรณ์ แพลงประพันธ์, 2535)

4. ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ของข้าวขาวดอกมะลิ 105 ประมาณ 296 กก. ต่อไร่ (สมพร อิศวิลานันท์ 2548) โดยในจำนวนผลผลิต 5.5 ล้านตันข้าวเปลือกนั้นอยู่ละ 79 เป็นผลผลิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและประมาณร้อยละ 15 เป็นผลผลิตจากภาคเทือก
5. ได้มีการตราพระราชบัญญัติอ่อนน้ำตลาดในปี 2527 โดยสาระสำคัญของพระราชบัญญัติตัดก้าวเดียวให้การรัฐมีครองกันชาวไร่ข้อและโรงงานน้ำตาล โดยนำระบบการแบ่งปันผลประโยชน์มาใช้
6. ในจำนวนนี้ประมาณร้อยละ 25 เป็นพื้นที่ที่มีการผลิตและส่วนมากอยู่ในเขตภาคกลางและภาคเหนือตอนล่างเป็นลำดับ

แม้ว่าภาคการเกษตรของไทยจะมีวัฒนาการก้าวหน้าไปมากดีที่ที่พัฒนาและทำให้ประเทศไทยก้าวเป็นผู้ส่งออกสินค้า เกษตร สินค้า เกษตรฯ แปรรูปและอาหารที่สำคัญในตลาดโลกในหลายเชิง แต่การเปลี่ยนตัวที่เกิดขึ้นในตลาดสินค้าเกษตรระหว่างประเทศ โดยเฉพาะการก้าวเข้าสู่นโยบายการค้าเสรีตามข้อตกลงขององค์การ การค้าโลกซึ่งประเทศไทยต้องดำเนินการลดภาษี ศุลกากรให้เหลือร้อยละศูนย์ในปี 2563 หรือ ค.ศ. 2520 ทำให้ประเทศไทยผู้นำเข้าสินค้าเกษตรแปรรูปและอาหารได้หันมาสนใจในด้านคุณภาพและความปลอดภัยด้านสุขอนามัยพร้อมกับได้พัฒนาประเด็นดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการก้าวในการค้า



นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยทางด้านนโยบายอีก 1 ที่ส่งผลต่อการขยายตัวของที่ดินที่ใช้เพาะปลูก เช่น นโยบายการปักป้องภาคการเกษตรภายในประเทศของกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป ก่อนที่จะเกิดการปฏิรูปนโยบายการเกษตรของสหภาพยุโรปในระยะเวลาต่อมาได้ส่งผลต่อการขยายตัวของพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังของไทย (Siamwalla and Setboonsarng, 1989) หรือนโยบายการให้การคุ้มครองในอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาล 5 และรวมถึงการให้ย้ายโรงงานน้ำตาลไปตั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้เป็นแรงเริ่มให้เกิดการขยายตัวของพื้นที่การผลิตอ้อยในช่วงเวลาต่อมา (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย 2536) ในด้านแนวโน้มนโยบายการสนับสนุนการลงทุนของภาครัฐ โดยผ่านทางสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนและการให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีการที่เป็นอีกปัจจัยเริ่มที่มีส่วนเริ่มสร้างให้เกิดการพัฒนาการในอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรและอาหาร ทั้งนี้ การลงทุนดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นการร่วมลงทุนระหว่างผู้ประกอบการจากต่างประเทศและผู้ประกอบการไทยซึ่งได้นำไปสู่การถ่ายทอดเทคโนโลยีในกระบวนการผลิตเพื่อให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้นและก้าวไปสู่การแข่งขันได้ในระดับสากลและความถึงการขยายตลาดเพื่อสนับสนุนต่อตลาดส่งออก

(สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2541) ดังเช่นในกรณีของอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์น้ำกระป่อง อุตสาหกรรม สัปปะรดกระป่อง อุตสาหกรรมน้ำตาล และอุตสาหกรรมไก่สด แซ่บเป็นและแซ่บแจ้ง เป็นต้น ปัจจัยดังกล่าวได้ช่วยผลักดันให้เกิดการพัฒนาการทั้งการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัตถุดิบซึ่งเป็นผลผลิตจากการเกษตรในประเทศไทยและการสร้างรูปแบบที่หลากหลายในสินค้าเกษตร สินค้าเกษตรแปรรูป และอาหารหลายชนิดได้พัฒนา起來ขึ้นเป็นผู้นำในตลาดการค้าระหว่างประเทศ เช่น สินค้าอาหารทะเลกระป่อง น้ำตาล สัปปะรดกระป่อง และรวมถึงข้าวมันปังกรอบซึ่งเป็นผลผลิตจากผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าว เป็นต้น

ผลของปัจจัยทั้งภายนอกและภายในออกดังกล่าว ได้กระตุ้นให้เกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางการเกษตรของประเทศไทยจากการที่มีสินค้าเกษตรส่งออกเพียงไม่กี่ชนิดไปสู่การส่งออกสินค้าเกษตร สินค้าเกษตรแปรรูปและอาหาร ที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้น พร้อมกับการขยายตัวของพื้นที่เพาะปลูกของประเทศไทยได้เพิ่มจาก 50 ล้านไร่ในปี 2493 เพิ่มขึ้นเป็น 90 ล้านไร่ในปี 2531 (Panayotou and Parasuk, 1990) และเพิ่มขึ้นเป็น 131.34 ล้านไร่ในปี 2542 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2547) 6 โดยในพื้นที่จำนวนดังกล่าวนี้เป็นเนื้อที่ปลูกข้าวร้อยละ 55.81 ปลูกพืชไร้ร้อยละ 30.12 ไม้ยืนต้นร้อยละ 13.57 และพืชผักร้อยละ 0.57 ซึ่งสัดส่วนของโครงสร้างดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากเมื่อเทียบกับในช่วงระยะแพนพัฒนาฉบับที่ 1 ซึ่งมีสัดส่วนของพื้นที่เพาะปลูกข้าวร้อยละ 71.10 พืชไร้ร้อยละ 14.75 ไม้ยืนต้นร้อยละ 13.18 และพืชผักร้อยละ 0.97 (หน่วยวิจัยธุรกิจเกษตร 2540) นอกจากนี้ในด้านมูลค่าการผลิตพบว่าเฉลี่ยในช่วง 2504-10 ได้มีสัดส่วนของมูลค่าการผลิตข้าวร้อยละ 56.51 พืชไร้ร้อยละ 22.17 ไม้ยืนต้นร้อยละ 4.51 และพืชผัก

ร้อยละ 16.80 และหากเทียบกับสัดส่วนมูลค่าการผลิตพืชเมล็ดในปี 2536-41 ได้ปรับเปลี่ยนไปอย่างมากโดยมีสัดส่วนมูลค่าของการผลิตข้าวร้อยละ 33.55 พืชไร้ร้อยละ 33.58 ไม้ยืนต้นร้อยละ 23.77 และพืชผักร้อยละ 6.99 (หน่วยวิจัยธุรกิจเกษตร, 2540) ในด้านการส่งออกสินค้าเกษตรและสินค้าเกษตรแปรรูปได้มีมูลค่าเพิ่มจาก 0.15 ล้านล้านบาท ในปี 2530 และเพิ่มสูงขึ้นเป็น 0.88 ล้านล้านในปี 2547 มูลค่าดังกล่าวยังไม่รวมถึงผลิตภัณฑ์อาหารอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่ได้นับรวมไว้ในกลุ่มสินค้าเกษตรและสินค้าเกษตรแปรรูป

แม้ว่าภาคการเกษตรของไทยจะมีวัฒนาการก้าวหน้าไปจากอดีตที่ผ่านมาและทำให้ประเทศไทยก้าวเป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรสินค้าเกษตรแปรรูปและอาหารที่สำคัญในตลาดโลกในหลายชนิด แต่การแข่งขันที่เกิดขึ้นในตลาดสินค้าเกษตรระหว่างประเทศโดยเฉพาะการก้าวเข้าสู่นโยบายการค้าเสรีตามมาตรฐานขององค์การการค้าโลกซึ่งประเทศไทยต่างๆ จะต้องดำเนินการลดภาษีศุลกากรให้เหลือร้อยละศูนย์ในปี 2563 หรือ ค.ศ. 2520 ทำให้ประเทศไทยผู้นำเข้าสินค้าเกษตร เกษตรแปรรูปและอาหารได้หันมาสนใจในด้านคุณภาพและความปลอดภัยด้านสุขอนามัยพร้อมกับได้พัฒนาประเด็นดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการก้าวในการแข่งขันในตลาดสินค้าเกษตร สินค้าเกษตรแปรรูปและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ 2547 ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการตลาดระหว่างประเทศดังกล่าว ย่อมจะเป็นคลื่นลูกที่สามารถที่จะนำไปสู่การวิวัฒนาการในโครงสร้างและกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรสินค้าเกษตรแปรรูปและอาหารภายในประเทศไทยในอนาคต ทั้งนี้เพื่อก้าวให้ทันกับการแข่งขันในตลาดการค้าสินค้าเกษตร สินค้าเกษตรแปรรูปและอาหาร ระหว่างประเทศที่จะมีความเป็นพลวัตเพิ่มมากขึ้นและมีความกดดันมาจากผู้บริโภคเป็นส่วนสำคัญ



โปรดอ่านต่อในฉบับหน้า...